

Esiintyvien taiteilijoiden alennettu arvonlisäverokanta muodostaa verotuen

Sipilän hallitus esitti esiintyville taiteilijoille, muille julkisille esiintyjille ja urheilijoille sekä heidän esityksiään myyville ohjelmatoimistoille, jäljempänä esiintyvät taiteilijat, mahdollisuutta hakeutua verovelvolliseksi esiintymispalkkioiden ja tilaisuuden järjestäjille luovutettavaksi tarkoitettujen esitysten myynnistä saatavien korvausten osalta alennetulla 10 prosentin verokannalla (HE 258/2018). Eduskunta hyväksyi esityksen helmikuussa 2019 ja se astui voimaan huhtikuussa 2019.

Aiemmin esiintyvillä taiteilijoilla ei ole ollut velvollisuutta tai mahdollisuutta hakeutua verovelvolliseksi, eikä täten vähentää hankintoihinsa sisältyvää arvonlisäveroa. Verovapautta on perusteltu sillä, että esiintyvien taiteilijoiden toiminnan ei ole tulkittu tapahtuvan tavallisesti liiketoiminnan muodossa, vaan toiminnasta saadut korvaukset on verotuksessa rinnastettu palkkaan, joka ei ole arvonlisäverotuksen piirissä.

Esiintyvien taiteilijoiden verovapautta koskevan säännöksen säätämisen jälkeen esittävien taiteilijoiden toiminta on ammattimaistunut vahvasti ja liiketoimintaa harjoitetaan yhä useammin yhtiömuodossa. Tästä syystä esiintyville taiteilijoille on haluttu myöntää oikeus hakeutua verovelvolliseksi ja vähentää hankintoihinsa sisältyvä arvonlisävero. Verokannaksi esiintyville taiteilijoille on määritelty alennettu 10 prosentin kanta, jotta se on linjassa muiden kulttuuripalveluiden kanssa.

Arvonlisäverotuksen alennetut kannat on tavallisesti määritelty verotuiksi. Linjassa tämän kanssa myös esiintyvien taiteilijoiden alennettu arvonlisäverokanta voidaan määritellä verotueksi. Verovelvolliseksi hakeutumisen mahdollisuutta ei sen sijaan voida pitää verotukena. Tavallisesti arvonlisäverotuksen alennetuilla verokannoilla pyritään tukemaan haluttuja hyödykkeitä alentamalla niiden markkinahintaa ja näin ollen tarjoten paitsi kannustin näiden hyödykkeiden kuluttamiseen myös niiden tuottamiseen. Arvonlisäverotuksessa normiksi on katsottu yleinen verokanta (24 % v. 2019), ja verotueksi yleisen verokannan ja alennetun verokannan erotus.

Verotuen arvo on arviolta 3 miljoonaa euroa vuositasolla.

Nykytila

Arvonlisäverolain 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan arvonlisäveroa suoritetaan valtiolle liiketoiminnan muodossa Suomessa tapahtuvasta tavarantoimituksen ja palvelun myynnistä.

Lain 1 §:n 4 momentin mukaan myynnin ei katsota tapahtuvan liiketoiminnan muodossa, jos siitä saatu vastike on ennakoperintälain (1118/1996) 13 §:ssä tarkoitettua palkkaa.

Arvonlisäverolain 45 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan veroa ei suoriteta esiintyvän taiteilijan tai muun julkisen esiintyjän ja urheilijan palkkiosta ja 2 kohdan mukaan tilaisuuden järjestäjälle luovutettavaksi tarkoitettujen esitysten myynnistä. Verottomuutta on perusteltu sillä, että julkisen esiintyjän, kirjailijan tai säveltäjän toiminta ei useinkaan tapahdu liiketoiminnan muodossa, vaan toiminnasta saadut korvaukset voidaan rinnastaa palkkaan. Hallituksen esityksen mukaan esiintymis- ja tekijäkorvaukset tulevat verotetuksi osana kulutukseen myytävän hyödykkeen myyntihintaa, esimerkiksi tilaisuuden pääsymaksussa taikka kirjan tai äänilevyn myyntihinnassa. Esiintyviä taiteilijoita ovat esimerkiksi laulaja, soittaja, näyttelijä ja lausuja. Muita julkisia esiintyjiä ovat esimerkiksi juontaja ja esitelmäsihteerit.

Verottomaksi on säädetty myös ohjelmatoimiston harjoittama, sen palkkalistoilla olevien esiintyjien välitystoiminta. Esiintyjän välityksellä tarkoitetaan myös ohjelmatoimiston tai muun vastaavan yrityksen nimissä tapahtuvaa esityksen myyntiä tilaisuuden järjestäjälle. Säännös on ollut tarpeen taiteilijaesiintymisten neutraalin verokohtelun varmistamiseksi.

Arvonlisäverolaissa on säännökset vähäisestä toiminnasta ja arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumisesta. Arvonlisäverolain 3 §:n 1 momentin mukaan myyjä ei ole verovelvollinen, jos tilikauden liikevaihto on enintään 10 000 euroa, ellei häntä ole oman ilmoituksensa perusteella merkitty verovelvolliseksi. Lain 12 §:n 1 momentin mukaan liiketoiminnan harjoittaja voi sen estämättä, mitä 3—5 §:ssä ja 60 §:ssä säädetään, tulla hakemuksesta verovelvolliseksi. Lain 3 § koskee vähäisen toiminnan harjoittajia, 4 § yleishyödyllisiä yhteisöjä, 5 § uskonnollisia yhdyskuntia ja 60 § sokeita henkilöitä.

Arvonlisäverolain 85 a §:n 1 momentissa on säännökset tavaroista ja palveluista, joiden myynnistä suoritetaan veroa alennetulla 10 prosentin verokannalla. Tämän alennetun verokannan alaisia ovat pykälän 1 momentin 4 kohdan perusteella teatteri-, sirkus-, musiikki- ja tanssiesitysten, elokuvanäytösten, näyttelyjen, urheilutapahtumien, huvipuistojen, eläintarhojen, museoiden sekä muiden vastaavien kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien ja laitosten pääsymaksut sekä 10 kohdan perusteella tekijänoikeuden haltijoita edustavan järjestön saama 45 §:n 1 momentin 3—5 kohdassa tarkoitettu tekijänoikeuteen liittyvä korvaus.

Tehty muutos

Arvonlisäverolakiin on muutettu 12 §:n 1 momentti siten, että se huomioi esiintyvien taiteilijoiden mahdollisuuden hakeutua verovelvolliseksi. Lisäksi arvonlisäverolakiin on muutettu 85 a §:n 1 momentin 10 kohta siten, että esiintyvien taiteilijoiden arvonlisäverokannaksi on määriteltävä 10 prosenttia.

Esiintyville taiteilijoille on annettu mahdollisuus tulla vapaaehtoisesti verovelvolliseksi hakemuksen perusteella. Verovelvollisuus ei ole pakollinen kaikille esiintyville taiteilijoille tai ohjelmatoimistoille, vaan kukin esiintyjä tai ohjelmatoimisto voi itse valita, hakeutuuko hän verovelvolliseksi. Siltä osin kuin esiintymispalkkio tai muu esiintyvän taiteilijan saama korvaus käsitellään tuloverotuksessa palkkatulona, hakeutuminen verovelvolliseksi ei ole mahdollista.

Edellä mainituilla periaatteilla on vaikutusta myös verovelvolliseksi hakeutuvan esiintyvän taiteilijan ja ohjelmatoimiston tekemien hankintojen vähennyskelpoisuuteen ja vähennysoikeuden jakamiseen. Yleisten vähennysoikeutta koskevien periaatteiden mukaisesti hankinnat eivät ole vähennyskelpoisia siltä osin kuin ne liittyvät esiintyvän taiteilijan tai ohjelmatoimiston yksityiseen kuluutukseen, verottomaan toimintaan kuten tekijänoikeuskorvauksiin sekä toimintaan, josta saatu vastike on palkkaa.

Huojennuksen vaikutus verotuottoihin

Sen arvioiminen, mikä osuus esiintyvistä taiteilijoista ja ohjelmatoimistoista hakeutuu arvonlisäverovelvolliseksi, on vaikeaa. Voidaan kuitenkin arvioida, että hakeutuminen olisi edullista erityisesti yritysmuodossa ja ammattimaisesti toimintaa harjoittaville suuremmille toimijoille. Näille veromuutoksesta koituisi taloudellista hyötyä tuotantopanoshankintojen vähennyskelpoisuuden vuoksi. Lisäksi voidaan arvioida, että hakeutumista tulevat käyttämään lähinnä sellaiset toimijat, joiden asiakkaat ovat arvonlisäverovelvollisia. Hakeutumisen myötä esiintymispalkkioihin ja -korvauksiin lisättävä arvonlisävero on tällaisille ostajille vähennyskelpoinen eikä jäisi niiden kustannukseksi. Sitä vastoin pienimuotoisempaa toimintaa harjoittaville, vähäisiä hankintoja tekeville

esiintyjille taikka esiintyjille ja ohjelmatoimistoille, joiden asiakaskunta koostuu enimmäkseen ei-arvonlisäverollisista ostajista, vapaaehtoinen verovelvollisuus ei ole houkutteleva vaihtoehto.

Verotuen määrä arvioidaan laskemalla erotus lakimuutoksen seurauksena verovelvolliseksi hakeutuvien esiintyvien taiteilijoiden maksamien arvonlisäverojen määrästä yleisellä verokannalla ja alennetulla verokannalla. Verotuella on verotuloja alentava vaikutus. Vaikutuksen suuruudeksi on arvioitu noin 3 miljoonaa euroa vuositasolla.¹

Ehdotus

Todetaan, että esiintyvien taiteilijoiden alennettu arvonlisäverokanta muodostaa verotuen, ja lisäksi se verotukilistaukseen tekijänoikeuskorvausten alennetun verokannan yhteyteen.

Esiintyvien taiteilijoiden alennettu arvonlisäverokanta olisi verotuki, jonka tavoitteena on kulttuuripalveluiden yhdenmukainen verotus sekä kulttuuripalveluiden tukeminen. Alennettu verokanta olisi poikkeus normiverojärjestelmästä ja näin ollen muodostaisi verotuen.

¹ Kokonaisuudessaan esiintyvien taiteilijoiden verovelvolliseksi hakeutumisen sallimisella arvioidaan olevan negatiivinen vaikutus verotuottoihin, sillä voidaan olettaa, että ainoastaan muutoksesta taloudellisesti hyötyvät esiintyvät taiteilijat ja ohjelmatoimistot käyttävät hakeutumisoikeutta. Näitä ovat erityisesti arvonlisäverovelvollisille asiakkaille palveluita myyvät toimijat, jolloin ostaja voi vähentää myynnin arvonlisäveron. Valtion verotuottoa vähentää tällöin esiintyvän taiteilijan tai ohjelmatoimiston saama vähennysoikeus omien ostojensa arvonlisäverosta. Vuosittaisen verotuoton arvioidaan laskevan kokonaisuudessaan 10 miljoonaa euroa vuoden 2019 tasolla laskettuna.

Verovelvolliseksi hakeutumista ei kuitenkaan lasketa verotueksi. Esiintyvien taiteilijoiden verotueksi voidaan laskea vain verovelvolliseksi hakeutuville myönnetty alempi verokanta. Yleisellä verokannalla verotettuna esiintyvien taiteilijoiden verovelvolliseksi hakeutumisesta aiheutuisi siis verotuen verran vähemmän verotulojen menetystä valtiolle.